

У разову спеціалізовану вчену раду
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова
ДФ 70.895.070

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу ВАВРИЩУКА Миколи Васильовича
за темою: «Механізми публічного регулювання у сфері управління
відходами на місцевому рівні», поданої на здобуття наукового ступеня
доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та
адміністрування галузі знань
28 – Публічне управління та адміністрування**

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з напрямками науково-дослідних робіт. Місцеві органи влади є ключовими учасниками реалізації державної політики у сфері управління відходами, оскільки саме на рівні громад приймаються рішення щодо системи їх збирання, транспортування, перероблення та утилізації. В умовах воєнного стану та майбутнього післявоєнного відновлення особливо зростає потреба у запровадженні ефективних інституційних і правових інструментів, які забезпечать інтеграцію екологічних стандартів у місцеві системи управління. Актуальність обраної теми підсилюється також необхідністю гармонізації національного законодавства з нормами Європейського Союзу, насамперед із Директивами ЄС у сфері поводження з відходами, що передбачають упровадження принципів циркулярної економіки, розширеної відповідальності виробника та мінімізації обсягів захоронення.

Публічне регулювання у сфері управління відходами має виконувати не лише контрольні функції, але й стимулювати розвиток екологічних інновацій, підтримку «зеленого» підприємництва та створення нових робочих місць. Формування сучасних механізмів на місцевому рівні сприятиме підвищенню екологічної свідомості населення, забезпеченню відкритості процесів і залученню громадськості до спільного розв'язання екологічних проблем. Особливої ваги набуває впровадження цифрових інструментів для моніторингу відходів, створення інтегрованих реєстрів та аналітичних систем, адаптованих до європейських вимог щодо управління даними.

Відтак, дослідження механізмів публічного регулювання у сфері управління відходами на місцевому рівні є надзвичайно актуальним і має важливе практичне значення. Воно спрямоване на пошук інноваційних управлінських рішень, здатних гарантувати екологічну безпеку громад, підтримати сталий розвиток територій і посилити позиції України на її євроінтеграційному шляху. Ефективне впровадження таких механізмів стане важливою складовою повоєнної відбудови, формування сучасної екологічної політики та підвищення якості життя населення, а також сприятиме реалізації

національної стратегії декарбонізації. У цьому контексті обрана тематика дисертаційного дослідження є своєчасною, суспільно значущою та спрямованою на вирішення ключових викликів у сфері управління відходами на місцевому рівні.

Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідних робіт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, зокрема «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (державний реєстраційний № 0117U000103), «Шляхи удосконалення механізмів публічного управління та адміністрування в сфері національної безпеки в умовах євроінтеграції» (державний реєстраційний № 0120U104417) та «Управлінсько-правові засади розбудови Української держави в умовах трансформації геополітичних векторів» (державний реєстраційний № 0123U105202).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації характеризуються високим рівнем наукової обґрунтованості завдяки ґрунтовному узагальненню та аналізу широкого кола наукових публікацій, що стосуються формування рекомендацій щодо удосконалення механізмів публічного регулювання у сфері управління відходами на місцевому рівні.

Автор використав широкий спектр наукових методів – контент-аналіз, моделювання, експертне оцінювання, статистичний аналіз, що забезпечило об'єктивність висновків і достовірність результатів. Обґрунтованість положень підтверджується широким залученням нормативно-правових актів, міжнародних документів і практик ЄС, що дозволило інтегрувати українські підходи до управління відходами в європейський контекст. Значний обсяг таблично-графічного матеріалу засвідчує глибину аналітичного опрацювання, а його використання забезпечує наочність, доказовість і логічність викладення матеріалу.

Висновки, сформульовані в дисертації, базуються на системному аналізі сучасних тенденцій, підтверджених статистичними даними Державної служби статистики України, міжнародних організацій та результатами авторських експертних оцінок. Сформульовані автором рекомендації є логічним продовженням теоретичних положень, мають системний характер і підтверджуються конкретними розрахунками, схемами та емпіричними даними. Висока достовірність висновків забезпечується їх відповідністю реальним умовам функціонування місцевих громад, підтвердженням довідками про впровадження результатів у діяльність органів державної влади та самоврядування.

Загалом робота характеризується внутрішньою узгодженістю, логічною структурою та доказовістю, що підтверджується числовими показниками, графічними моделями та результатами експертного оцінювання. Теоретичні положення узгоджуються із сучасними науковими підходами публічного управління, а практичні результати мають реальну верифікацію в органах

державної влади та місцевого самоврядування. Отже, ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації є достатнім для підтвердження її наукової та практичної цінності.

Наукове значення дисертаційної роботи, достовірність і елементи її новизни. Наукові положення, висунуті Ваврищуком М.В., сформульовані самостійно та відображають особистий внесок дисертанта у розвиток науки публічного управління. Аналіз дисертаційної роботи та публікацій автора підтверджує наявність елементів наукової новизни, викладених чітко, послідовно та системно. Найважливіші наукові результати, досягнуті здобувачем, включають наступні:

- запропоновано методичний інструментарій оцінювання ступеня прогресу територіальних громад на шляху до впровадження концепції «Нуль відходів», який базується на поетапному формуванні груп показників, визначенні їх вагомості за допомогою експертних оцінок і розрахунку інтегрального індексу, що забезпечує можливість об'єктивного порівняння ефективності управління відходами в різних громадах і дозволяє використовувати його як інструмент стратегічного моніторингу;

- удосконалено інструментарій стратегічного планування управління відходами шляхом інтеграції розробленої методики оцінювання з системою типових стратегій, що диференціюються за рівнем готовності громади до реалізації політики Zero Waste. Створено трирівневу модель стратегічного планування, яка поєднує коротко-, середньо- та довгострокові цілі, а також включає систему ключових показників ефективності (КПІ) для моніторингу динаміки та корекції управлінських дій. Запропоновано враховувати інституційну спроможність, соціально-поведінкові й економічні чинники під час розробки стратегій управління відходами, що робить їх гнучкими та адаптивними до умов воєнного і післявоєнного періодів;

- розроблено модель трансформації індустріальних парків в екоіндустріальні парки Zero Waste, яка інтегрує принципи циркулярної економіки на трьох рівнях управління – національному, регіональному та місцевому. Модель передбачає розроблення нормативної бази, підтримку малого та середнього бізнесу, просвітницьку діяльність і впровадження міжнародних стандартів екологічного управління..

- отримали розвиток напрями формування інституційного середовища публічного регулювання через створення електронної платформи обміну відходами та вторинними ресурсами — цифрового маркетплейсу промислового симбіозу. Це рішення виступає інноваційним інструментом управління ресурсними потоками, який забезпечує інтеграцію підприємств, органів влади й наукових установ для підвищення ефективності використання матеріалів. Запропонована платформа надає можливість здійснювати моніторинг, аналіз і стимулювання циркулярних ініціатив на місцевому, регіональному й національному рівнях, що відповідає європейським стандартам цифровізації екологічного управління.

Таким чином, елементи новизни дисертації полягають у створенні цілісної системи теоретичних і практичних рішень, які сприяють переходу до

моделі сталого розвитку на засадах циркулярної економіки. Розроблені інструменти дозволяють не лише підвищити ефективність публічного регулювання у сфері управління відходами, а й забезпечити адаптацію екологічної політики України до вимог Європейського Союзу та викликів післявоєнного відновлення. Наукові результати мають як фундаментальне, так і прикладне значення, відкриваючи нові перспективи для вдосконалення публічного управління на рівні територіальних громад.

Повнота викладу положень дисертації в наукових працях, опублікованих автором. За результатами дослідження опубліковано 10 наукових праць, у тому числі 5 статей у наукових фахових виданнях України та 5 публікацій у наукових збірниках тез і матеріалах конференцій.

Опубліковані наукові праці у повній мірі відображають зміст дисертаційної роботи. Аналіз публікацій автора дозволяє зробити висновок про повноту викладу основних наукових положень його дисертаційного дослідження у науковій літературі. Кількість публікацій є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідно до вимог.

Оцінка оформлення дисертації. Оформлення дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам до наукових досліджень цього рівня. Текст виконано у логічній структурі з чітким поділом на розділи, підрозділи, таблиці, рисунки та додатки, що забезпечує зручність сприйняття матеріалу. Усі посилання на джерела, нормативно-правові акти, статистичні дані та ілюстративні матеріали оформлено коректно відповідно до чинних стандартів академічного письма. Робота відзначається належною якістю графічного матеріалу, таблиць і діаграм, які підсилюють аргументованість викладу. Загалом дисертація має охайний вигляд, структурну завершеність і відповідає вимогам до оформлення кваліфікаційних наукових праць.

Практичне значення дисертаційної роботи. Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що теоретичні узагальнення, методичні підходи та науково обґрунтовані висновки доведено до рівня конкретних рекомендацій, які мають широкі можливості для практичного застосування у сфері публічного управління, наукової діяльності та освіти. Запропоновані автором положення можуть бути використані в законотворчій діяльності під час підготовки, удосконалення й гармонізації національної нормативно-правової бази у сфері управління відходами відповідно до стандартів Європейського Союзу та принципів циркулярної економіки. Отримані результати сприятимуть удосконаленню законодавчих механізмів, які регламентують діяльність органів місцевого самоврядування у сфері запобігання утворенню, збирання, сортування, перероблення та утилізації відходів, а також під час формування державної політики щодо розширеної відповідальності виробників і стимулювання екологічно безпечних технологій. Науково-практичні рекомендації роботи можуть бути враховані при розробці програм підвищення прозорості та підзвітності системи публічного регулювання у сфері поводження з відходами.

Практичне впровадження результатів дослідження підтверджено довідками про впровадження: Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування (довідка від 24.09.2025 р. № 04-15/18-2025/220884); Хмельницької обласної військової адміністрації (довідка від 23.09.2025 р. № 101/05-10-8436/2025), Хмельницької міської ради (довідка від 18.09.2025 р. № 2848-25).

Крім того, напрацювання дисертації впроваджені у навчальний процес Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, де вони використовуються під час викладання навчальних дисциплін для студентів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» (акт про впровадження від 25.06.2025 р.). Це підтверджує прикладний характер дисертаційного дослідження, його цінність для системи підготовки фахівців у сфері публічного управління та адміністрування.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи. В цілому позитивно оцінюючи наукові результати, отримані в дисертаційному дослідженні та їх практичне значення, слід відзначити окремі дискусійні моменти та висловити деякі зауваження стосовно роботи Ваврищука М.В.:

1. У підрозділі 1.3 дисертації здійснено ґрунтовний огляд зарубіжного досвіду публічного регулювання у сфері управління відходами на місцевому рівні. Водночас у роботі бракує конкретних статистичних показників, які б відображали ефективність політики Zero Waste у країнах ЄС. Подані автором висновки мають узагальнений характер, оскільки не проілюстровано вплив ключових інструментів цієї політики на зміну обсягів ВВП чи інших макроекономічних індикаторів, що ускладнює оцінювання релевантності та практичної значущості запропонованих управлінських рішень;

2. У таблиці 3.8 (с. 225) дисертації представлено систему економічних стимулів і штрафних санкцій у сфері управління відходами на рівні територіальних громад. Хоча автор окреслив загальну логіку застосування окремих економічних інструментів, у роботі відсутні конкретні економічні розрахунки, зокрема, щодо прогнозованих витрат, очікуваного економічного ефекту та можливих джерел фінансування запропонованих заходів. Це звужує можливості для оцінювання фінансової реалізовуваності та ефективності відповідних програм.

Наведені вище міркування, поставлені запитання є підставою для дискусії в ході захисту, свідчать про складність проблеми та дискусійність підходів до її вирішення. Вони не змінюють загальну позитивну оцінку дослідження проведеного Ваврищуком М.В.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Ваврищука Миколи Васильовича на тему: «Механізми публічного регулювання у сфері управління відходами на місцевому рівні» є завершеною, самостійно виконаною працею, в якій отримані нові науково-обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе для науки державного управління завдання – узагальнення теоретико-методичних положень та розробка науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державної

екологічної політики на місцевому рівні. Дослідження є цілісним, логічно структурованим, носить завершений характер.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація Ваврищука Миколи Васильовича на тему: «Механізми публічного регулювання у сфері управління відходами на місцевому рівні», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, відповідає вимогам 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор Ваврищук Микола Васильович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

професор кафедри публічного управління
та адміністрування Хмельницького
університету управління та права імені
Леоніда Юзькова, доктор наук з
державного управління, доцент

Володимир КОПАНЧУК

Ваврищук Микола Васильович
Микола Васильович

